

28. listopada 2022.

broj 180

KU ZI S!

LIST ZA MLADUŽ

4

TEMA

LISTOPAD – MJESEC KNJIGE

6

ANKETA

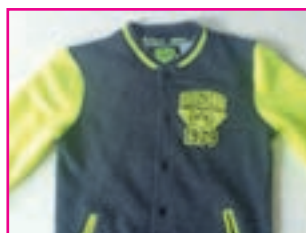
GDJE MLADI IZLAZE?

18

GLAZBA

###

20

MODA

TRENDI JAKNE

FOTO MJESECA

Festival
tradicijskog pjevanja

List je besplatan

Osnivač: NIU Hrvatska riječ

Nakladnik: NIU Hrvatska riječ

Trg cara Jovana Nenada 15/II

24000 Subotica

Za nakladnika: Ladislav Suknović

Glavna i odgovorna urednica: Zlata Vasiljević

Urednik izdanja: Davor Bašić Palković

Zamjenica urednika: Kristina Ivković Ivandekić

Suradnici: Klara Dulić Ševčić, Andrea I. Darabašić,
Ivan Benčik, Dejan Prčić

Lektura: Zlatko Romić

Korektura: Davor Bašić Palković

Tehnički prijelom: Thomas Šujić,
Jelena Ademi

Fotografije: Ana Francišković, Pixabay

E-mail: kuzis07@gmail.com

Web: www.hrvatskarijec.rs/stranica/kuzis/

Tisak: Rotografika d. o. o., Subotica

List izlazi uz redovitu potporu Pokrajinskog tajništva za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama

Oboji svoj dan!

Draga naša KUŽIŠ?! družino,

Dolaskom jeseni pristigle su i brojne obveze, aktivnosti, ali i događanja poput popisa stanovništva, međunarodnog beogradskog Sajma knjiga, Međunarodnog festivala tradicijskog pjevanja, novih modnih kombinacija, novih filmskih ostvarenja u kinima, ogromnih uspjeha u sportu i drugo. Vjerujem da je s obvezama svima isto s obzirom na to da se školski zadaci pomalo zahuktavaju, dok su starijim fakultetlijama trenutno u tijeku posljednji studentski rokovi. Unatoč svim ovim izazovima – nadam se da ste dobro.

Bitan dan koji je također obilježen ove godine, točnije 10. listopada, i to brojnim događanjima, jest Svjetski dan mentalnog zdravlja. Tijekom posljednjih nekoliko godina ta tema dobila je na važnosti, a obratiti se za pomoć više nije tabu tema. Svjetska zdravstvena organizacija i drugi zagovornici mentalnog zdravlja desetljećima se zalažu za reformu zaštite mentalnog zdravlja, a ove godine naglašavaju da je bura događaja, od pandemije koronavirusa do ekonomskih kriza, imala veliki utjecaj na mentalno zdravlje širom svijeta. Prema Svjetskom izvještaju o mentalnom zdravlju, objavljenom u lipnju, depresija i anksioznost porasli su za 25% u prvoj godini pandemije čime je broj ljudi koji žive s mentalnim poremećajem dostigao skoro milijardu. Svi smo svjesni da život često nije lak, ali moramo se naučiti nositi i boriti s izazovima. Koliko god da se vrijeme mijenjalo, momenti poput zagrljaja, smijeha, ljubavi, dobrog razgovora uvijek će predstavljati lijek za dušu. Najmanje što možete učiniti za nekoga tko se trenutno ne osjeća dobro jest pružiti mu zagrljaj i jednu iskrenu »bit će sve u redu« rečenicu.

Na kvalitetnom instagram profilu *psychology_unplugged* psihološkinja **Anđelija Simić** je povodom Svjetskog dana mentalnog zdravlja istaknula kako je potrebno njegovati nježniji pristup prema sebi i naglasila da je mentalno zdravlje jednako važno kao i fizičko. U nastavku izdvajam neke od savjeta koje je tog dana podijelila na svome profilu:

»Ne vrijedi da vježbaš svakog dana i zdravo se hraniš, ako ne znaš napraviti granice, ako ti dan počinje uz mnogo stresa i ako ne poštuješ ono za čim ti duša vapi, a tijelo signalizira.

Kada nisi na vrhuncu svoje psihičke snage, ponašaj se prema sebi kao i kada si prehladen – bez mnogo naprezanja, napravi omiljeno jelo, odmori, odspavaj.

Svijet i sve mogu sačekati, ali važno je da napuniš svoju bateriju. Neću ti reći kako da živiš jer u dubini srca sigurna sam da znaš – usudi se samo sebi to i priznati. I zapamti: za život je potrebno malo sreće, a sreća prati hrabre!

P. S. I ne, nije sramota da odeš kod psihologa, psihoterapeuta ili psihijatra. To će ti možda biti i najpametnija životna investicija. To što kaže susjed, baba, strina ili bilo tko iz kraja, nije važno, važno je kako se osjećaš jer to BOJI SVAKI TVOJ DAN i SVE tvoje odnose«, istakla je Anđelija.

Nadam se da će vam ovi savjeti i riječi biti od pomoći, a osim svih nabrojanih veoma važnih stvari, savjetujem i toplu šalicu čaja i čitanje cijeloga broja *Kužiša*, jer zaista imate što saznati. Sretno bojenje svakog novog dana!

Listopad – mjesec knjige

Za prave ljubitelje knjige nema lošega trenutka za kupnju, posuđivanje i čitanje knjiga. Ipak, u listopadu su oči svih knjigoljubaca usmjerene ka sajmovima i popustima.

Za nas u Srbiji ovi »blagdanski knjiški dani« počinju s međunarodnim beogradskim Sajmom knjiga, koji je počeo 23. listopada i trajat će do nedjelje, 30. listopada. Na ovom sajmu, inače, redovito sudjeluju i hrvatski nakladnici iz Srbije (u prvom redu NIU *Hrvatska riječ* i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata). Brojne velike i male nakladničke kuće pripremile su ozbiljne popuste, kako na Sajmu tako i u knjižarama i online. Zbog nedostatka vremena mnogi se čitatelji često odlučuju za online opciju kupnje knjiga, a tijekom sajamskih dana kod pojedinih nakladnika moguća je i besplatna dostava.

Čari sajamske atmosfere

Ipak, ima i onih čitatelja koji nipošto ne žele propustiti uzavrelu sajamsku atmosferu: redove i redove knjiga, banere s istaknutim popustima, žamor u halama, gužvu na štandovima, kao i cjelodnevno nošenje dragoga tereta kroz sajamske hale.

I razdoblje prije samoga sajma ima svojih čari, a to se osobito odnosi na pravljenje popisa i zbrajanje popusta koji se može ostvariti. Sajamski dani dobra su prilika za opskrbiti se za cijelu narednu čitalačku godinu, kao i za pripremu poklona za drage ljude. Bilo da je u pitanju stručna literatura, dječje knjige, beletristika ili stripovi, svi ljubitelji pisane riječi imat će u čemu uživati.

Interliber i Mjesec hrvatske knjige

Za one koji se mogu organizirati dobra ideja je i posjet 44. *Interliberu*, koji će biti održan od 8. do 11. studenoga u Zagrebu. *Interliber* je već dugo sinonim za najveću književnu manifestaciju u Hrvatskoj i mjesto susreta brojnih hrvatskih i inozemnih nakladnika, a u isto vrijeme sinonim i za promociju čitanja, znanja, obrazovanja i znanosti. Kao i na beogradskom Sajmu knjiga, i na *Interliberu* se organiziraju susreti s piscima, potpisivanje knjiga, različiti paneli i razgovori o književnosti, budućnosti knjige i čitanja.

U listopadu je i početak Mjeseca hrvatske knjige koji traje od 15. listopada do 15. studenoga. Ovim povodom se organiziraju različiti programi koji obuhvaćaju sve dobne skupine, od vrtića, preko osnovne i srednje škole do odraslih koji promoviraju čitanje i ukazuju na značaj ove aktivnosti od najranije dobi.

Ovogodišnji Mjesec hrvatske knjige posvećen je mladima, jer je 2022. godina proglašena Europskom godinom mladih. Moto manifestacije je »Misli na sebe – čitaj!«. Od središnjih programa istaknut je Nacionalni kviz za poticanje čitanja koji se rješava online pod nazivom »Nije lako kad si mlad«.

Zabrinuto o budućnosti knjige

Već dugo vremena, a osobito posljednjih desetak godina, aktivno se i zabrinuto govori o budućnosti

Odlazak na Interliber

HPD *Bela Gabrić* iz Subotice i Hrvatsko nacionalno vijeće i ove godine organiziraju odlazak učenika hrvatske nastave na sajam knjiga *Interliber* u Zagrebu. Posjet će biti organiziran u petak, 11. studenoga. Osim Sajma, učenici će obići i pojedine kulturno-povijesne znamenitosti glavnog grada Hrvatske. Zainteresirani učenici za odlazak na *Interliber* trebaju se javiti svojim razrednim starješinama.

knjige i pisane riječi: najprije hoće li klasična tiskana knjiga ustuknuti pred e-knjigom (elektroničkim izdanjima), potom ima li još uopće tko čitati. Nakladnici se brinu za svoj posao, kako poboljšati i osuvremeniti svoj pristup knjizi i čitatelju, kako osmisliti plan koji će kontinuirano donositi dobit i osigurati budućnost.

Kao i u svim drugim područjima ljudskoga života i rada, promjene koje se već događaju su neizbježne i neophodne, ali smatramo kako ipak nema mjesta strahu. Sajamski dani i broj posjetitelja ipak nešto znače i dokazuju kako i danas knjiga pronalazi svoje mjesto u svijetu i put do čitatelja.

Dani hrvatske knjige i riječi

U listopadu se također održava i najveća književna manifestacija Hrvata u Srbiji – *Dani hrvatske knjige i riječi* – *Dani Balinta Vujkova*. Tada se okupljaju istraživači, književnici, jezikoslovci, pedagozi i drugi stručnjaci kako bi rasvijetlili bogatu baštinu koju je sakupio najveći sakupljač narodnog blaga u ovdašnjih Hrvata **Balint Vujkov**, ali i druge segmente baštine te suvremeno stvaralaštvo. Manifestacija sadržava i programe namijenjene djeci iz vrtića te učenicima osnovnih i srednjih škola koji se obrazuju na hrvatskom jeziku. Ove godine manifestacija je održana 21. put, od 19. do 22. listopada, s nizom programa u Subotici te Monoštoru. Nagradu za životno djelo na području književnosti dobila je **Ruža Silađev**, književnica iz Sonte.

Promidžba knjiga i čitanja na društvenim mrežama

Posljednjih godina glavni dio promocije nakladnici obavljaju putem društvenih mreža. Mlađe generacije čitatelja najviše prate preporuke različitih bookstagramera, koji samostalno ili u suradnji s nakladnicima kroz kratke video-sadržaje iznose svoje dojmove o pročitanim knjigama te na taj način mladima svakodnevno pokazuju kako je čitanje lijepo, važno i moderno. Još jedna važna komponenta promidžbe knjige i čitanja na društvenim mrežama je upravo umrežavanje potencijalnih čitatelja. Ovdje se otvara mogućnost brze razmjene informacija, brze reakcije, kao i online razgovora, rasprava i komentara.

Ono što je nekada bio prikaz knjige u tiskanom mediju danas se velikim dijelom preselilo na internet. Ipak, klasični prikaz knjige ili pak književna kritika nalaze svoje mjesto kod tradicionalnijih čitatelja i kod stručne javnosti. Posljednjih godina ove dvije struje nastoje se povezati i umrežiti kako bi i jedni i drugi bili prisutni u online prostoru te brzo dolazili do svojih čitatelja.

Što nam još preostaje osim pripremiti vlastiti popis i upustiti se u još jednu avanturu potrage za novim knjigama! Ukoliko i vaši prijatelji još uvijek razmišljaju interesiraju li ih čitanje i knjige uopće, ohrabrite ih da posvete malo vremena istraživanju. Za svakoga postoji nešto interesantno, a vrijedi uložiti svoje vrijeme u nešto što može donijeti novo iskustvo.

Klara Dulić Ševčić

Klubovi, kavane, kafići – ali društvo je najvažnije

Neke od prvih asocijacija na mladost svakako jesu izlasci, druženje i upoznavanje novih ljudi. To isto važi za srednjoškolske dane, ali posebice za fakultetlije kojima se već početkom listopada organiziraju raznorazni tulum dobrodošlice iliti brucošijade na koje, naravno, idu i oni koji nisu brucoši. Koji god grad bio u pitanju – poznato je da se ljeti najčešće provodi i druži na otvorenom, kako na organiziranim tulumima tako i na onim privatnim kad se društvo, često čak i spontano, okupi i »bleji«. Ipak, tijekom hladnijih dana koji nam dolaze mladima za noćni život ne preostaje ništa drugo sem klubova, kafića i sličnih mjesta za provod. Kakve izbore, kada je u pitanju noćni život, imaju mladi u Subotici, Novom Sadu i Osijeku otkrivamo u nastavku.

Opušteno uz jazz

Katarina Ivanković Radaković pohađa četvrti razred Srednje muzičke škole u Subotici i sebe, kada su u pitanju izlasci, opisuje kao tip osobe koji više voli opušteno varijante druženja kod kuće ili odlaske na svirku.

»Ovog ljeta smo išli u *Beer & Caffè Bar* na razne jazz svirke, par puta smo bili u *Cafe Bar Oasisu* ili u *Samo pivu*. Preporučila bih kafić *Beer*. Volim tamo odlaziti zato što su konobari ljubazni, nije veliko mjesto, a i gazda lokala je jako simpatičan i uvijek priča sa svojim gostima. Mislim da našem gradu nedostaju mjesta gdje možemo popiti piće uz dobru glazbu i ispričati se s prijateljima«, zaključuje Katarina i dodaje kako joj je kod izlazaka pak najbitnije dobro društvo i dobro raspoloženje.

Novosadski prijedlozi

Žedničanka **Katarina Vojnić Tunić** ima 23 godine i studira Osnovne akademske studije medicinske rehabilitacije na Medicinskom fakultetu u Novom Sadu. Katarini je kod izlazaka najbitnije društvo jer, kako kaže, kada je društvo dobro i provod će biti dobar, makar i glazba ili ambijent bili lošijeg kvaliteta.

»Što se tiče noćnog života i zabave u Subotici, uglavnom izlazimo u dobro poznate (i jedine otprilike) klubove u Subotici, a to su *Q bar* i *Sax*. Volimo otići i na koktele u *Flair bar* ili *Don*. Ukoliko je u pitanju neka opuštenija varijanta izlaska, onda

posjećujemo neki od kafića. Što se tiče izlazaka i zabave u Novom Sadu, često se okupljamo i družimo u studentskom domu, bilo da je u vidu žurke ili samo opuštenog druženja i priče. Od kafića često posjećujemo *Atinu* i preko dana i navečer jer budu svirke i bude veoma ugodno. Kada su novosadski klubovi u pitanju, uglavnom idemo u *Ambar* gdje su stvarno odlične žurke i super raznovrsna glazba ili u dobro poznatu kavanu *Ribar* gdje izlazak ne može biti loš! Osim toga, odlazimo i na neke organizirane tulumе poput nedavno održanog *Dragi Bravo* tulumu na *Spensu* koji je bio odličan«, kaže naša sugovornica.

Katarina ističe kako odabir mjesta za izlazak zavisi od tipa glazbe koji se pušta. Za ljubitelje novije glazbe u Novom Sadu preporučuje žurke u mjestima *Gi-*

ardino i Saint Tropez, za ljubitelje narodnjaka Ribar, dok se dobre akustičke svirke održavaju u pivnici Tata brada. Kako Katarina otkriva, u planu joj je da uskoro sudjeluje u pub kvizu u pivnici Brkina Marina.

S obzirom na to da Katarina poznaje noćni život Novog Sada, upitali smo je za razlike između tog grada i Subotice:

»Novi Sad je kao grad mnogo življi u odnosu na Suboticu, posebice preko tjedna a i vikendom. On je svaki dan pun ljudi i mladih, bilo da je dan ili ve-

»U zavisnosti od toga kakvu glazbu slušate, odabrat ćete različite opcije. Ukoliko ste ljubitelj akustične glazbe, subotu večer možete provesti u samom centru grada, od Music caffea pa sve do Kafe bara, dok se u klubovima najčešće čuje mješavina domaćih i stranih pjesama. Imao sam priliku prisustvovati tulumima u Španjolskoj, gdje smo išli preko agencije za mlade, a ono što je bilo posebno kod tih tulumova i što bih izdvojio kao nedostatak naših jest da svaki tulum sadrži određenu tematiku koje bismo se svi pridržavali i tako dodatno uljepšali cijeli događaj. Ali i bez toga, ono što je smisao svakog izlaska jest društvo i uspomene kojih ćemo se sjećati i prepričavati«, navodi Vladimir.

Provod uz tamburaše

Subotičanka **Magdalena Temunović** ima 19 godina i studira u Osijeku na Akademiji za umjetnost i kulturu (smjer tambura), ali se redovito vraća u svoj rodni grad gdje najviše voli izaći na piće s prijateljicama u caffe Brokat, nakon čega ponekad produže u klubove Sax ili Q Bar.

»Kad me pitaju Sax ili Q Bar, uvijek bih odgovorila Q Bar. Iako je to mjesto gdje su uglavnom malo stariji od nas, volim tamo izaći zato što svakog vikenda bude neko gostovanje, npr. **Aleksandre Mladenović, Željka Šašića, Darka Lazića, Viki Miljković** i drugih. Volim dobar provod uz dobru glazbu i pjevače, ali najviše volim tamburaše jer sam ja prvenstveno tamburašica i od rođenja sam u tome. Subotica ima nekoliko dobrih mjesta gdje sviraju tamburaši. Primjerice, nedavno otvoreni lokal *Gradski salaš* je od početka krenuo s uvođenjem tamburaša vikendom i to me se posebice dojmilo. Svirali su an-

sambl *Rujna zora, Ruže* i drugi. Također postoji i restoran *Bates* gdje svakog vikenda sviraju tamburaši *Naša tajna*, a nedavno je i restoran *Tresetište* uveo tamburaše vikendom kada svira ansambl *Uspomena*«.

Magdalena otkriva kako je često pitaju kakav je noćni život u Osijeku, kako živi taj grad.

»Osijek ima jako puno mladih, u pitanju je studentski grad i ima jako puno mjesta za izlazak. Imaju mnogo kafića, ali i dosta više klubova i mjesta za izlaženje nego u Subotici. Razlika je ta da u Subotici prosto znaš da ima dva kluba i da samo tamo možeš izaći, dok u Osijeku postoji više opcija«, zaključuje Magdalena.

Kristina Ivković Ivandekić

čer, samim tim se svakim danom u tjednu može naći neka dobra žurka ili svirka, dok je u Subotici malo drugačije. Mislim da u Subotici nedostaje mjesta za izlaske u vidu žurki, ali i u vidu opuštenijih druženja, kako za starije tako i za mlađe generacije«, ocjenjuje Katarina.

Subotički prijedlozi

Dvadesetdvogodišnji student Ekonomskog fakulteta u Subotici **Vladimir Bunford** ističe kako je u posljednje vrijeme u Subotici došlo do pojave novih lokacija za žurke poput *Dukata* i *Bunjevačkog kola*, dok kao najpopularnije klubove izdvaja Sax i Q bar.

Kako izgleda studiranje u Izraelu

Prema istraživanju Organizacije za ekonomsku suradnju i razvoj iz 2018. godine, Izrael zauzima treće mjesto na listi najobrazovanijih zemalja na svijetu. Tri najveća grada – Jeruzalem, Tel Aviv i Haifa su ujedno i studentski gradovi, koji pored studiranja na hebrejskom jeziku nude mogućnost studiranja i na engleskom jeziku što privlači veliki broj internacionalnih studenata. Sveučilišta u Izraelu prate modele studiranja koji su slični europskim i američkim sveučilišnim standardima. Dalje u ovom tekstu možete saznati više o Sveučilištu u Haifi, programima, stipendijama, smještaju i studentskom životu.

Programi Međunarodnog odjela ovog sveučilišta objedinjuju sljedeće mogućnosti za studente diljem svijeta:

Diplomski studij

Diplomski programi dostupni su na engleskom jeziku na Sveučilištu u Haifi za inozemne studente. Jednogodišnji i dvogodišnji programi nastoje studentima pružiti vještine koje su im potrebne kako bi napredovali u svojim određenim disciplinama i namijenjeni su da im pruže praktična iskustva koja su im potrebna za natjecanje u konkurentnom globalnom gospodarstvu.

Master studije (1 godina)

Magistarski studij u jednoj godini upisuje studente iz više od 90 različitih nacija i ima za cilj dati studentima znanja i vještine potrebne za uspjeh u odabranim disciplinama. Također, za cilj ima i pružiti studentima i akademska i praktična iskustva kroz laboratorijska istraživanja, edukativne ekskurzije, praktične projekte i stručnu praksu.

Ljetni program

Za studente iz cijeloga svijeta program studiranja u inozemstvu na Međunarodnoj školi Sveučilišta u Haifi nudi programe koji traju mjesec dana u srpnju i kolovozu. Studenti mogu iskoristiti prepoznatljivo kulturno bogatstvo koje Sveučilište i grad Haifa mogu ponuditi tijekom svakog četverotjednog akademskog ili jezičnog perioda.

Škola jezika

Hebrejski Ulpan, najuspješniji program učenja jezika u Izraelu, dobro je poznat i nudi ga Međunarodna škola na Sveučilištu u Haifi. Moderni standardni arapski i konverzijski arapski jezik su također uvriježeni predmeti koji se predaju u Haifi.

Prijava i priprema

Priprema dokumentacije je vrlo važna i zahtijeva vrijeme. Iz mog osobnog primjera mogu posavjetovati buduće studente da krenu s prijavama i pripremama što prije. Sveučilište u Haifi nudi popust na registraciju u prosincu, što daje dovoljno vremena da se prikupi sva potrebna dokumentacija. Popunjavanje obrazaca, liječnički pregled, uređivanje životopisa i motivacijskog pisma te priprema za ispit iz engleskog jezika neke su od obveza koje očekuju buduće studente, ukoliko se odluče za studiranje u Haifi. S obzirom na to da su studije na engleskom jeziku – test iz engleskog je jedan od značajnih faktora u cijelom procesu. Neki od testova engleskog jezika poput IELTS-a (*The International English Language Testing System*) i TOEFL-a (*Test of English as a Foreign Language*) su relevantni i najtraženiji od strane Sveučilišta. Testovi procjenjuju znanje engleskog jezika na temelju četiri dijela: čitanje s razumijevanjem, slušanje s razumijevanjem, govor i pisanje. Iako se većina mladih danas osjeća sigurno pri uporabi engleskog jezika, bitno je naglasiti da je u ovom slučaju potreban stručniji nivo jezika. Na sveučilištima u inozemstvu, pa tako i u Haifi, očekuje se čitanje stručne literature, pisanje seminara i polaganje ispita na engleskom jeziku. Iako pripreme mogu biti iscrpne i zahtjevne, vrijedi ustrajati i ne odustati od svog cilja. Postoji veliki broj škola jezika koje pripremaju učenike i studente za polaganje testova engleskog jezika. Također, na internetu se mogu pronaći primjeri testova koji će uveliko pomoći u pripremi i učenju. Savjetujem što češće korištenje engleskog jezika u svakodnevnoj komunikaciji s rodbinom i prijateljima, slušanje glazbe i gledanje filmova na tom stranom jeziku.

Stipendija i viza

Međunarodni odjel Sveučilišta u Haifi nudi stipendije za studente ljetnih škola jezika ili raznih tečajeva

sta da žive i studiraju u Izraelu, ali ne dopušta njenom nositelju da radi. Najvažniji aspekt postupka prijave za studentsku vizu A/2 je potrebna dokumentacija. Treba obratiti posebnu pozornost na svaki od potrebnih dokumenata, njihove datume, valjanost i ispunjavaju li ostale zahtjeve izraelskih vlasti. Za više informacija o dokumentaciji kao i naknadi i troškovima studentske vize možete pronaći na sajtu izraelskog veleposlanstva u Beogradu ili Zagrebu.

Studentski domovi

Studentski domovi kampusa otvoreni su za one koji redovito pohađaju Međunarodnu školu. Međunarodni studenti mogu boraviti u jednoj od dvije zgrada doma (Federman i Talia). Samoposlužna praonica i trgovina hranom mogu se naći unutar kompleksa spavaonica. U spavaonicama postoji Wi-Fi pristup internetu, kao i u svim zajedničkim prostorijama. Pored toga, »moadon« ili klub je prostorija s velikim tv ekranom gdje se često održavaju događaji poput zabava, radionica, razgovora i drugih okupljanja. Kompleks sveučilišnih zgrada u Haifi, zajedno sa studentskim domom i kampusom, se nalazi na vrhu planine Karmel. S vrha se pruža nevjerovatan pogled koji pod vedrim nebom otkriva daleke granice Libanona.

va s diplomskih studija. Cilj izraelske vlade je razvijati i poticati izvrsne i marljive studente. Potreban je dokaz o višoj razini znanja hebrejskog ili engleskog jezika. Stipendija uključuje: djelomičnu školarinu, mjesečnu naknadu i zdravstveno osiguranje. Rok za prijavu je 30. studeni 2023. godine. Ova stipendija je dostupna građanima Srbije i Hrvatske. Pored stipendije koje nudi Sveučilište, studenti često apliciraju i na drugim mjestima kao što su:

- Stipendija *Rotary* fondacije: *Rotary* klubovi nude stipendije za srednje, dodiplomske ili diplomске studije. Stipendije *Rotary* klubova dodjeljuju pojedinačni klubovi i otvorene su svima osim za članove *Rotaryja* i njihove obitelji

- Lokalna sinagoga ili crkva
- Ministarstvo vanjskih poslova Izraela
- Veleposlanstvo Izraela u Srbiji i Hrvatskoj (Vlada Izraela nudi stipendije stranim studentima u skladu sa Sporazumom o suradnji u području obrazovanja, nauke, kulture, omladine i sporta).

Zahtjevi za izraelsku vizu razlikuju se ovisno o vašoj zemlji državljanstva. Mladi iz Srbije i Hrvatske trebaju podnijeti zahtjev za izraelsku studentsku vizu, također poznatu kao A/2 studentska viza. Izraelska studentska viza A/2 je dozvola za ulazak u Izrael za one koji su primljeni u izraelsku obrazovnu ustanovu. Spomenuta A/2 viza može se obnoviti i omogućiti međunarodnim studentima svih uzra-

Izraelska kuhinja

Mnogi vjeruju da novija izraelska kuhinja zapravo i ne postoji već je to spoj usvojenih arapskih jela i utjecaja zemalja iz kojih su se Židovi doselili u Izrael. Raznolikost Haife nudi mnoge različite vrste etničkih kuhinja. Tradicionalna kuhinja priprema se od mahunarki, maslinovog ulja, povrća i začinskog bilja. Neke od novih riječi koje ćete naučiti da koristite za stolom su: falafel, tahini, humus, šakšuka, kus-kus, lebaneh, zaatar, pita kruh, shvarma... Vrijedno je i napomenuti kako u Izraelu postoji izraz »košer« hrana što podrazumijeva specijalni vid pripreme i izbjegavanja određenih vrsta hrane kao što su svinjetina, školjke i rakovi.

Za kraj važno je reći da je Izrael samo jedna od država koja rado dočekuje studente iz drugih zemalja, nudeći stipendije i smještaj u studentskim domovima. Međutim, za koju god da se opciju odlučite bitno je znati da svaki izazov vodi sa sobom prepreke i teške trenutke. To vas ne treba obeshrabriti ili demotivirati. Vrednujte svoje iskustvo, dozvolite da vas ono mijenja i uči. Kao što bi židovska poslovice rekla: »Iskustvo je majka mudrosti«.

Sara Žurovski

Kako promijeniti nesvjesna uvjerenja?

10

Ako se sjećate Martine iz teksta *Zašto je Martina odustala od promjene posla*, tada znate da je bila nezadovoljna na poslu i da je nje-
no nezadovoljstvo samo raslo, no u trenu kada je počela razmišljati o promjeni posla, uključila su se nesvjesna uvjerenja i odustala je.

Nesvjesna uvjerenja koja su se javila izgledala su vrlo logična i istinita i zvučala su poput ovoga: »Gle, nema idealnog posla!; Ana je tako htjela mijenjati posao pa je eno već šest mjeseci na burzi!; Šuti, sretna si da imaš posao, nemoj uvijek preko kruha pogače itd!«.

Opravedanja i racionalizacije

Nas ljude promjene plaše, jer sve što je novo ili drukčije na neki je način nepoznato a naš um baš i ne voli nepoznato. Volimo poznato jer se tako osjećamo sigurno (čak i ako je to poznato za nas štetno). No, unatoč tomu neki u promjeni ipak uspijevaju dok drugi ne. Evo zašto: ako smo iz djetinjstva ponijeli pozitivna uvjerenja o sebi, svijetu i drugima, tada nas strah od promjene neće pokolebati.

No, ako smo iz djetinjstva ponijeli negativna nesvjesna uvjerenja o sebi, svijetu i drugima tada nas strah od promjene može itekako pokolebati.

Zamislimo da je kod Martine prisutno nesvjesno uvjerenje »ne mogu«. To se ne vidi u njezinim mislima, ali se vidi u njezinim postupcima. Martina u svojem životu ima više stvari kojima nije zadovolj-

na. Recimo da joj mama krši granice, ali Martina ne poduzima ništa jer: »kako će joj reći bilo što kad je stara«, »nema smisla raspravljati se«, »mama ionako ne može to razumjeti« itd. Također, prijateljica ju iskorištava; ima i dva tečaja za napredovanje koje nije završila itd. No, u svemu tomu Martina ne vidi svoje uvjerenje »ne mogu« nego za sve ima neko, naizgled, logično objašnjenje.

Ta, naizgled, logična objašnjenja i opravdanja (racionalizacije) su ono s čime se prvo možemo uhvatiti u koštac kada se želimo osloboditi nesvjesnih uvjerenja.

Kako se Martina mogla suočiti s nesvjesnim uvjerenjima?

Misli su povezane s emocijama, a sve skupa je povezano s postupcima.

Budući da se ne možemo vratiti u prošlost i mijenjati uvjerenja u trenu nastanka, ostaje nam da ih u *ovdje* i *sada* prepoznamo i mijenjamo. To možemo učiniti kroz misli, emocije i postupke koje imamo u *ovdje* i *sada*.

Samo zato što nešto mislimo, to ne znači da je to i točno. Zato je važno misli analizirati i provjeriti jesu li potpuno istinite ili nisu.

Misli koje potječu iz nesvjesnih uvjerenja su samo dijelom istinite. Kada ih bolje pogledamo, možemo prepoznati zrnice istine u njima ali i maknuti ono što dolazi iz straha a ne iz realiteta. Na primjer: »gle,

nema idealnog posla«. Tako je, ne postoji idealan posao. No, to i dalje ne mijenja činjenicu da na ovom poslu nisam zadovoljna. Ne želim idealan posao nego drugi posao s boljim uvjetima.

»Ana je tako htjela mijenjati posao pa je eno još uvijek bez posla.« Vjerujem da su i Ana i neki drugi prošli tako. No, kakve to veze ima sa mnom? Ja nisam Ana. Tuđa iskustva su tuđa iskustva, ja imam pravo na vlastito.

Kako s emocijama?

Strah je neugodan i normalno je da ga želimo izbjeći. No, kada dopustimo sebi osjetiti strah, tada on više neće imati moć nad nama i našim postupcima.

Dopustite sebi osjetiti emocije (koliko god bilo teško, sjetite se da ni jedna emocija ne traje stalno, poput vala je, kad dostigne vrhunac, krenut će slabiti). Kada razvijemo dobru emocionalnu samoregulaciju, emocije nam postaju saveznici. Netko će

ovo istraživati sam, netko drugi kroz psihoterapiju, edukacije i slično.

Novi postupci, novo iskustvo

Rana uvjerenja se finalno mijenjaju kroz iskustvo. Promijeniti misli i izdržati emocije vodi nas u novo iskustvo. Kroz novo, drukčije, iskustvo koje imamo u *ovdje* i *sada* mi mijenjamo uvjerenje.

Na primjeru Martine zamislimo da je odbacila misli koje nisu potpuno istinite, da je izdržala emocije koje su se javile (što nije bilo lako) i da se odlučila na promjenu posla. U tom trenu ona sebi stvara novo iskustvo, i iz »ne mogu« prelazi u »mogu«. Također, u svakoj idućoj situaciji ona će osim iskustva »ne mogu« imati i novo iskustvo »mogu«, te će sve lakše i lakše odabirati kojim putem krenuti.

Marina Balažev, specijalizantica transakcijske analize smjer psihoterapija

Dani hrvatske knjige i riječi – dani Balinta Vujkova

Pričam ti priču

srednjoškolci su imali prilike čuti nekoliko hrvatskih narodnih bajki u izvedbi tete pričalice, **Danice Leštek**, knjižničarke iz Donje Stubice (Hrvatska). Kako je istaknuto, bajke i priče su se pričale i na taj način prenosile stoljećima, a počele su se zapisivati tek u zadnjih 200 godina. Pričanje priča ili »storytelling« u suvremeno doba doživljava pravu renesansu.

U razgovoru s učenicima naglašen je značaj bajki i priča, budući da nas one poučavaju univerzalnim vrijednostima te spremaju za životne izazove.

K. U.

Program *Dana hrvatske knjige i riječi – dana Balinta Vujkova* namijenjen je različitim dobnim skupinama, među ostalim, i srednjoškolcima. A tako je bilo i ove godine. Naime, nakon dvogodišnje stanke, srednjoškolci su se, u sklopu *Dana*, ponovno okupili uživo kako bi stekli nova saznanja vezana uz knjigu i književnost. Program naslovljen *Pričam ti priču* održan je u Gimnaziji *Svetozar Marković*, a sudjelovali su učenici iz srednjih škola u Subotici u kojima se održava nastava na hrvatskom jeziku.

Tema ovogodišnjih *Dana* bila je *Storytelling za djecu i odrasle – ljudi i priče*. Sukladno temi,

Luka Nižetić

U pomoć čovjekovom najvjernijem prijatelju

Pasa lutalica je sve više po gradovima i selima na Balkanu. Jedan od glavnih razloga zašto dolazi do povećanog broja na ulicama jest činjenica da psi s vlasnicima nisu čipovani niti sterilizirani, odnosno kastrirani. Često se događa da vlasnici svoje pse napuste, ostave ih na ulici ili ih odvoze u drugo mjesto, te dolazi do nekontroliranog razmnožavanja ovih po prirodi pitomih stvorenja. Međutim, teški uvjeti života na ulici, nebriga, maltretiranje i traume od strane ljudi ove umiljate ljubimce čini agresivnijima, pri čemu se oni udružuju u čopore, zauzimaju svoje teritorije po ulicama i zelenim površinama i često običan prolaznik postaje žrtva njihovog napada.

Neodgovorni vlasnici – najveći problem

Mnoga udruženja za zaštitu životinja usvojila su strategiju po kojoj će se doći do trajnog rješenja problema pasa lutalica. Primjerice, aktivisti iz Niša napominju da izgradnja masovnih azila i eutanazija nisu trajno rješenje problema. Iako se ovo predstavlja javnosti kao rješenje, zapravo se time samo iznova generira problem i stvaraju novi troškovi koji se plaćaju iz džepova poreznih obveznika. Kao trajno rješenje vide ograničavanje razmnožavanja životinja masovnim sterilizacijama, kao i kažnjavanje vlasnika ako izbace životinju na ulicu. Procjene su da na jednog steriliziranog psa pet vlasničkih pasa bude izbačeno na ulicu. Neodgovorni vlasnici godišnje izbace oko tisuću životinja. Zbog toga se ove dvije mjere moraju paralelno provoditi, navode u udruženjima.

Strategija promatra psa kao životinju koja je u stanju osjetiti patnju, strah, stres i bol. Spram toga se

formiraju metode rješavanja problema, a zarad sigurnosti građana. Nakon formiranja detaljne strategije i njenog usvajanja očekuje se da se intenzivnom primjenom u periodu od maksimalno pet godina populacija napuštenih životinja smanji na prihvatljivu mjeru. Napuštene životinje imale bi adekvatnu veterinarsku pomoć, uključujući i eutanaziju kada je to neophodno.

Održiva rješenja

Iskustva zemalja koje su probale riješiti problem putem azila su pokazala da to nije rješenje ukoliko ima puno pasa u gradu. Svaki normalan azil može prihvatiti od 50 do 100 pasa, dok je sve preko toga neisplativo i neodrživo, a pasa je na ulicama na stotine, pa u nekim sredinama i na tisuće. Mnogo bogatije zemlje od Srbije su probale ali se to pokazalo kao neodrživo, dok bi po međunarodnim standardima u azilu svaki pas trebao imati šest četvornih metara kako ne bi postao agresivan zbog nedostatka prostora. Aktivisti se zalažu i za to da se psi nakon steriliziranja vrate na mjesto, odnosno teritorij na kojem su nađeni. Psi koji žive na ulici su ljubimci određenih dijelova grada i djece koja se igraju s njima i poznaju ih. Većina pasa koje vidimo na ulici su kastrirani, odnosno sterilizirani. Oni bi trebali ostati tu baš zato što većina njih ne pravi problem već su problematični oni psi koji su traumatizirani od prevelike buke od petardi i vatrometa, udaraca od automobila, kao i od nehumanog ophođenja ljudi prema njima.

Tomislav Perušić

Utemeljitelj modernoga hrvatskoga kiparstva

Srijem je u prošlosti bio mjesto prožimanja različitih naroda i kultura. Zbog toga je logično što je dao toliki broj poznatih imena na svim poljima društvene djelatnosti. U takvoj sredini, koja je s ponosom gledala na prošlost, rođen je i **Robert Frangeš-Mihanović** (1872. – 1940.), poznati hrvatski kipar. Umjetnički uspjesi su mu donijeli prostor u Zagrebu, ali ipak je ostao u biti Srijemac, nasljednik tamošnjih rimsko-helenskih prauzora, nositelj autentičnog umjetničkog duha.

Školovanje

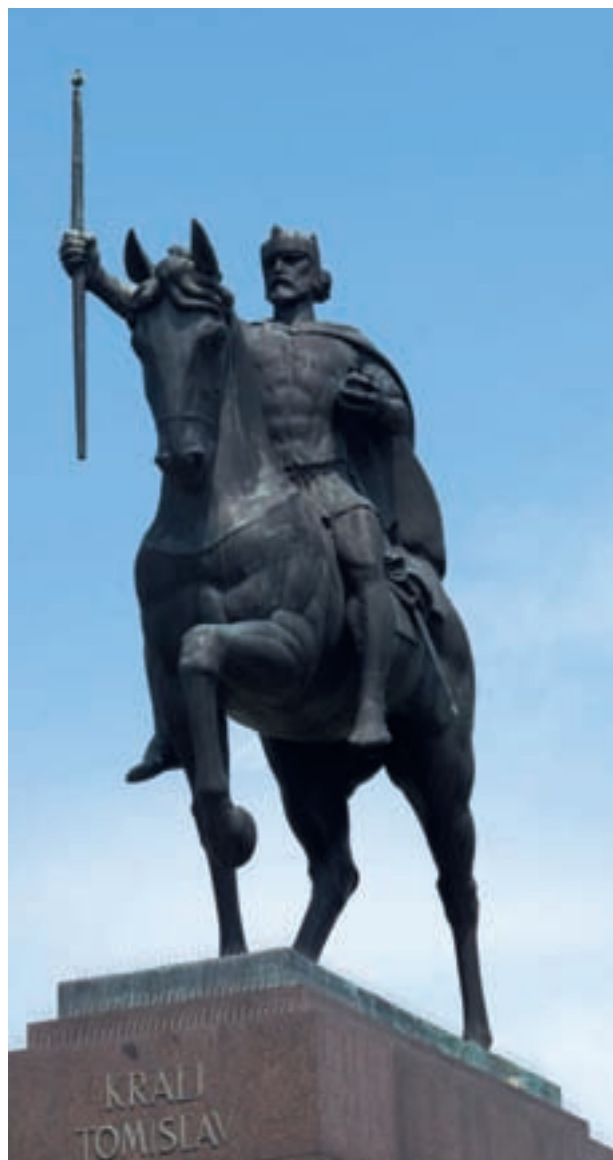
Rođen je 2. listopada 1872. u Srijemskoj Mitrovici, odnosno prije 150 godina. Završio je Obrtnu školu u Zagrebu 1889. Školovanje je nastavio u Beču na Umjetničko-obrtnoj školi 1889.–94., potom na Umjetničkoj akademiji 1894./95. Usavršavao se u Parizu 1900./01. U Parizu su mu drugovi bili čuveni **Agustine Rodin** (autor poznate skulpture mislitelja) i **Medardo Rosso**.

Značenje

Povijest umjetnosti pripisuje Frangešu veliko značenje. Smatra naime da je upravo on utemeljio moderno hrvatsko kiparstvo. To ima smisla utoliko što je, kao što se iz biografije može vidjeti, poput **Antuna Gustava Matoša** pratio umjetničke tendencije ne preko kataloga i knjiga, nego izravno, na samom žarištu, u Parizu. Naročito je stvarao u bronci. Njegov stil je doživio nekoliko faza: akademizam, simbolizam, modernizam, impresionizam, realizam. To samo svjedoči o neumornom duhu, svojstvenom čovjeku sa prostora, gdje je nekada bilo žarište svjetske civilizacije.

Opus

Tijekom svog dugog i bogatog umjetničkog stvaralaštva Frangeš je stvorio nekoliko vrijednih dijela, od kojih su neka dobila mjesto u hrvatskoj nacionalnoj ikonografiji. Svakako najznačajnija je konjanička skulptura kralja **Tomislava** u Zagrebu. Ovo monumentalno djelo nije nastalo u rekordnom roku, kao što je to slučaj sa mnogim spomenicima današnjice. Trebalo je uložiti nekoliko godina rada da bi prepoznatljiv lik utemeljitelja hrvatskog kraljevstva ugledao svijetlost dana. Stvaran je jedno desetljeće: od 1928. do 1935., a postavljen tek 1947. Povijest umjetnosti također pri-

pisuje Frangešu zasluge na polju hrvatskog medaljarstva. Naime, navodi da su njegove medalje i plakete prve umjetnine te vrste na hrvatskoj kulturnoj sceni.

Karijera

Bio je nastavnik na Obrtnoj školi u Zagrebu 1895.–1907. Sudjelovao je u osnutku Umjetničke akademije u Zagrebu (1907.), gdje je bio profesor kiparstva više od tri desetljeća (1907.–40.). Bio je član JAZU (danas HAZU), Srpske kraljevske akademije (danas SANU) i Akademije znanosti i umjetnosti u Pragu. Umro je u 1940. u Zagrebu.

Vladimir Nimčević

SWUUUSSSHHH!!

I ONDA JE NASTUPILA OPET ZLOKOBNA TIŠINA.

All rights reserved by Kristijan C. Sekulic © 2022

GRANE SU SE
POMJERILE A NISUJE
NI DAŠKA VJETRA? OČITO
NAS TAJ GAD NEĆE OSTA-
VITI NA MIRU. SIGURAN
SAM DA JE TAMO.

Umjetnost buke

Ovaj bend iz Siska prisutan je na sceni deset godina i za to vrijeme su izbacili niz zaista fantastičnih albuma

U ovom broju razgovaramo s majstorima noise rocka, grupom čudnoga naziva ###. Ovaj bend iz Siska prisutan je na sceni već deset godina i za to vrijeme su izbacili niz zaista fantastičnih albuma: *###*, *Olovo*, *Mulj*, *Svjetlo* i *Uzvodno*, a u svibnju ove godine pridružili mu i *Nasilno*, možda i njihovo najbolje izdanje do sada. Kako sami sebe opisuju, bend čine »bubanj, bass, dvije gitare i barem dva tuceta pedala kojima upravljaju **Goran, Anja, Jura** i **Sven**«. A kako to zvuči možete poslušati na njihovoj bandcamp stranici.

U intervjuu s njima otkrit ćete kako se kalio bend, zašto ne pjevaju, nešto više o njihovim čuvenim snimanjima u zanimljivim prostorima, kao i o njihovim omiljenim pjesmama za izvođenje uživo...

KUŽIŠ?! Jeste li oduvijek planirali biti striktno instrumentalni bend? Ili je to došlo nekako samo po sebi?

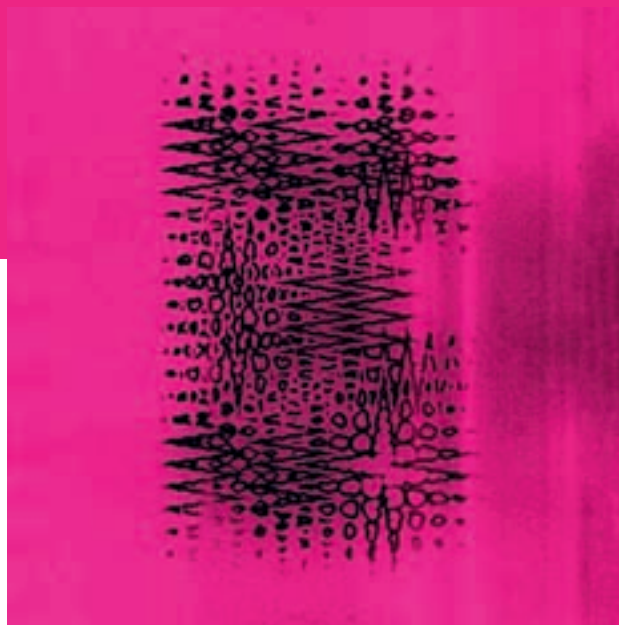
Sven: Ma ne, u ovom bendu se sve čini s obzirom na to što nas zanima i za što smo sposobni. Kad smo kretali s ###, nitko nije znao ili htio pjevati, mi na žicama smo oboje htjeli svirati gitaru i tako smo postali instrumentalni trojac bez basa. Stvari se očito promijenile vremenom, bitnije nam je s kime sviramo nego da si zadajemo neko pravilo. Tko zna, možda propjevamo.

Goran: Jura i ja početkom 2023. krećemo na instrukcije pjevanja, pa ćemo vidjeti. Sretno nam svi ma.

Jurica: Ovo nam je prvi instrumentalni bend, došao je sam po sebi.

Anja: Očito to nije bio neki plan, ali moram priznati da je dosta oslobađajuće, a ujedno i jako izazovno svirati u instrumentalnom bendu i to mi je jedna od glavnih prednosti ###. No, eto dečki uskoro idu na satove pjevanja, a volimo dodatne izazove pa ćemo vidjeti kud nas to dalje odvede.

KUŽIŠ?! Album *Olovo* snimali ste u Institutu Željezare Sisak, album *Svjetlo* u okupiranom kinu *Zvezda* u Beogradu, a *Uzvodno* ste snimali u Tvornici žarulja u Zagrebu. Koliko na vas utječu prostori u kojima snimate svoje albume? Što je

to što tražite u prostoru, kako znate da je to pravo mjesto? I moram pitati: gdje je bilo najzanimljivije svirati ili najzahtjevnije i zašto?

Sven: Prostori utječu jako, ne na zvuk, nego na feeling i na atmosferu koja se dogodi tijekom snimanja. *Olovo*, *Svjetlo* i *Uzvodno* smo snimali sa **Sašom Rajkovićem** (slušajte Zarkoff!) koji je uvijek bio spreman rašarafiti svoj studio i prenijeti ga gdje god smo predložili. Zapravo, Željezaru je i on bio predložio jer je tamo već radio neke Synth Lab jammove. Najizazovniji je bio taj Beograd, tamo smo snimali u skvotiranom kinu *Zvezda* – naravno kombijem smo prenijeli Sašin studio, po Beogradu isposuđivali nešto opreme i u četiri dana snimili EP. Gostovali su nam frendovi iz bendova VWhile i Mnjenje, a nakon snimanja smo napravili i koncert na kojem se okupilo stotinjak ljudi, što je za Beograd sredinom kolovoza odlično. Tvornica električnih žarulja je mjesto gdje nam se jedno vrijeme nalazio prostor za probe, tako da smo tamo odlučili snimiti EP, a golemi prazni hodnik zgrade smo koristili kao prirodan reverb za neke dionice.

Jurica: Najzahtjevnije je bilo u kinu *Zvezda*, ali ne radi samog snimanja, nego zbog aktivnosti oko snimanja.

KUŽIŠ?! Novi album *Nasilno* izašao je u svibnju i za mene je to možda vaš najbolji album do sada.

Kako ste vi zadovoljni njime? Također, na ovom albumu ste se vratili u pravi studio, zbog čega ova promjena?

Sven: Ja sam prezadovoljan, pogotovo jer nisam nikad mislio da ćemo snimiti album. Nije da smo si zadavali pravilo da ne snimamo album ili da ga moramo snimiti, ali u jednom trenu smo malo stisnuli gas i napravili više stvari nego što smo očekivali – shvatili smo da je vrijeme za album. Anja je odradi-

la i predprodukciju, i snimanje i produkciju, jedino je master složio Saša, ponovno. Ništa se nije dogodilo na silu. Ne možeš snimiti album nasilno. U studio se nismo vratili, već prvi put otišli u jedan, dakle, htjeli smo probati nešto novo.

Goran: Jako zadovoljan. Mislim da je Anja odradila nevjerovatan posao u studiju, a i van njega. Tom albumu smo svjesno malo studioznije pristupili i puno smo duže radili na pjesmama. Mijenjali smo strukture, kompozicije i di-onice sve dok nismo imali osjećaj da je to najbolja moguća verzija onoga što želimo izbaciti iz sebe. Zanimljivo mi je kako smo unatoč puno sporijem i promišljenijem pristupu bili vjerovatno najsl-

bodniji i opušteniji ikada. Dobar je bio feeling, anything goes, samo treba naći mjesto za to.

Jurica: Jako smo zadovoljni albumom.

Anja: Ovo je bio moj prvi projekt u ulozi producentice tako da već sad vidim tisuću stvari koje bih napravila drugačije, ali trebalo se baciti na taj projekt i odraditi ga najbolje što smo mogli. Jako sam zadovoljna kako je na kraju ispalo i drago mi je da smo otvorili ta vrata, jer smo zapravo puno naučili i mislim da će to dosta promijeniti smjer u kojem ### ide. Svašta sada dolazi u obzir. Prevladali smo neka velika ograničenja i to me jako veseli.

KUŽIŠ?! **Koju kompoziciju najviše volite svirati uživo?**

Sven: Vjerovatno još uvijek *300 naopakih križeva*, super je kad krene vodopad buke. A zabavne su i ostale pjesme, možda mi je najdraži srednji dio u *Osobno ste nesposobni za Boga, gospođo*, kad Gogo, Anja i Jura »šamaraju«, dok presviravam neke gluposti. A i nove stvari su uvijek super za svirati.

Goran: *300 naopakih križeva* da.

Jurica: *300 naopakih križeva*, ali sve je to poprilično slično :)

Anja: *To ti nije prijatelj, to su vrata*, a uz to *Križevi* i *Osobno ste nesposobni za Boga*.

KUŽIŠ?!: **Da ### mora odsvirati obradu jedne ex yu pjesme, a u suprotnom će galaksija izumrijeti, koja bi to pjesma bila?**

Sven: *Mustafa* od Bebi Dol. Ili bilo što od **Silvane Armenulić**. Ili od Mnjenja.

Goran: *Gospodari snova – Ti ne možeš promijeniti svijet*.

Jurica: Hmmmm, baš dugo nisam slušao ex yu, možda nešto od Azre?

Anja: Neka galaksija izumre!

Ivan Benčik

L league of Legends (LoL), koja se obično naziva *League* je video igra za više igrača koja je nastala 2009. godine, a razvio ju je i objavio Riot Games. Nadahnuti *Defense of the Ancients*, prilagođenom kartom za *Warcraft III*, osnivači Riota nastojali su razviti samostalnu igru u istom žanru. Od svog izdanja u listopadu 2009. Liga je besplatna za igranje, a prihode ostvaruju dodatnim specijalnim sadržajem za prilagođavanje likova. Igra je dostupna za Microsoft Windows i macOS.

League of Legends je dobio općenito pozitivne kritike; kritičari su istaknuli njegovu pristupačnost, dizajn likova i proizvodnu vrijednost. Dugi životni vijek igre rezultirao je kritičkim ponovnim vrednovanjem, s pozitivnim trendovima recenzija. Negativno i uvredljivo ponašanje igrača u igri, koje je kritizirano od samog početka igre, i dalje postoji unatoč pokušajima Riota za rješavanje problema. U 2019. Liga je redovito dostizala vrhunac od osam milijuna igrača, a njezina je popularnost dovela do poveznica poput glazbenih videa, stripova, kratkih priča i animirane serije *Arcane*. Njen uspjeh također je iznjedrio nekoliko spin-off videoigara, uključujući mobilnu verziju, digitalnu kolekcionarsku kartašku igru i igranje uloga na poteze, među ostalima.

Natjecateljska scena

Redovito navođena kao najveći esports na svijetu, igra ima međunarodnu natjecateljsku scenu koja se sastoji od 12 liga. Ove domaće lige kulminiraju godišnjim Svjetskim prvenstvom u igri *League of Legends*. Događaj 2019. zabilježio je više od 100 milijuna jedinstvenih gledatelja, dosegnuvši vrhunac s istovremenom gledanošću od 44 milijuna

tijekom finala. Domaći i međunarodni događaji emitirani su na web stranicama za prijenos uživo kao što su Twitch, YouTube, Bilibili i na kabelskom televizijskom sportskom kanalu ESPN.

League of Legends je online borbeni arena (MOBA – multiplayer online battle arena), igra za više igrača u kojoj igrač kontrolira lik (»šampion«) sa skupom jedinstvenih sposobnosti iz izometrijske perspektive. Od 22. rujna 2022. postoji 161 prvak dostupan za igru. Tijekom meča, šampioni dobivaju razine prikupljanjem bodova iskustva (XP) ubijanjem neprijatelja. Predmeti se mogu nabaviti kako bi se povećala snaga prvaka, a kupuju se zlatom, koje igrači skupljaju pasivno tijekom vremena i zarađuju aktivno pobjeđujući podanike protivničkog tima, šampione ili obrambene strukture. U glavnom načinu igre *Summoner's Rift*, predmeti se kupuju putem izbornika trgovine koji je dostupan igračima samo kada je njihov prvak u bazi tima. Svaki meč je diskretan; razine i predmeti se ne prenose s jednog meča na drugi.

Dobre kritike

League of Legends je dobio općenito povoljne kritike pri svom prvom izdanju, prema web-stranici za prikupljanje recenzija Metacritic. Mnoge publikacije primijetile su veliku vrijednost igre za ponovno igranje. Recenzent **Kotakua Brian Crecente** divio se kako su predmeti promijenili stil igre šampiona. **Quintin Smith** iz *Eurogamera* se složio, hvaleći količinu eksperimentiranja koju nude prvaci. Uspoređujući je s *Defense of the Ancients*, **Rick McCormick** iz *Game-Radar+* rekao je da je igranje LoL-a »glasanje za izbor umjesto profinjenosti«.

Ivan Ušumović

Trendi jakne

Trend velikih jakni počeo je prošle godine, ali nije bio toliko akcent na njima te se provukao neprimijećeno. Ove godine dolazi na velika vrata. Kolekcija jesen/zima 2022./23. bit će ispraćena glomaznim jaknama.

Puff

Ovogodišnji trend tzv. puff ili puffer jakni odnosi se i na djevojke i na momke. Može se reći da stoje svi, ma, tople su i lako se kombiniraju. Nemojte se bojati

Crop

S druge strane, tzv. crop jakne su prije svega stilске te vas i neće baš ugrijati. Birajte jaknu u kojoj ćete se osjećati ugodno, zima je duga, a sada imamo priliku izgledati dobro i biti u toplom. Što se tiče materijala, vidjet ćemo još što će biti u ponudi, ali sudeći po prošloj godini možemo očekivati tople »teddy« materijal, kožnu puff jaknu, šušakavac ili klasičnu perjanicu.

21

Letterman

Također, jakna koja će obilježiti ovu jesen jest tzv. letterman jakna. To je jakna s logom, natpisima i velikim slovima. Kao što je i puffer, i letterman jakna je i za momke i za djevojke. Ove jakne su najbolje za prijelazni period, više su sportske, te se najbolje kombiniraju uz farmerice, a kod djevojaka uz plisirane suknje i tenisice. Ovaj trend jakni podsjeća na modu u školama iz teenage filmova. Veoma zanimljiv trend koji će mlađim naraštajima biti posebice zanimljiv. Da bi jakna bila što originalnija, možete na već postojeću vašu jaknu nalijepiti slova ili natpis koji vi želite, te tako napraviti unikatnu

letterman jaknu koju ćete samo vi imati. Uživajte u modi i zimi!

Milijana Nimčević

eksperimentirati s bojama, jer boje su upravo u modi ove sezone. Uz ovakvu jaknu kombinirajte tenisice s debelim đonom ili glomazne čizme. Ispod možete obući bilo što osim ukoliko je jakna crop top.

Deseti Hollywin u Subotici

Večer uoči blagdana Svih svetih, 31. listopada, desetu godinu za redom bit će izveden program *Hollywin*. Program se održava u HKC-u *Bunjevačko kolo*, od 20 sati. Živote svetaca prikazat će djeca i mladi Subotičke biskupije kroz predstavu *Na anđeoskoj straži*.

Ove godine riječ će biti o nadahnjujućem primjeru svetog Tarzicija, dječaka koji je zaštitnik ministranata, mladih i čuvara Presvetog Sakramenta. Program će početi nagovorom vlč. **Vinka Cvijina** nakon čega će uslijediti predstava koju ove godine priprema vjeroučiteljica **Danica Mlinko** s djecom i mladima mahom iz župe Marija Majka Crkve iz Aleksandrova.

Ulaz je besplatan, a tijekom večeri će se sakupljati dobrovoljni prilozi za misije.

Sava Šumanović – izložba u tri muzeja

Izložba *Sava Šumanović i evropski realizmi između dva svjetska rata* je otvorena od 24. rujna do 4. prosinca u okviru objedinjenog programskog koncepta *Kaleidoskop kulture* u Spomen – zbirci Pavla Beljanskog i Galeriji Matice srpske u Novom Sadu, kao i u Galeriji slika *Sava Šumanović* u Šidu, a uključena je i programski povezana postavka u Galeriji likovne umetnosti poklon zbirka Rajka Mamuzića u Novom Sadu.

U toku trajanja izložbe organiziraju se serije predavanja i stručnih vođenja kroz izložbene postavke, uz tumačenja na znakovnom jeziku, radionice za mlade i za djecu predškolskog uzrasta, filmske projekcije, kao i igranje predstave *Boemi s Monparnasa* u suradnji s Teatrom mladih *Mišolovka*.

Cijena ulaznice za postavku je 200 dinara i važi za oba muzeja (Spomen-zbirka Pavla Beljanskog i Galerija Matice srpske).

Novosadski jazz festival

Novosadski jazz festival bit će održan od 16. do 19. studenoga u Srpskom narodnom pozorištu i Kulturnom centru Novog Sada u okviru programskog luka *Druga? Evropa*.

Novosadski jazz festival nastao je 1999. godine u produkciji Kulturnog centra Novog Sada, kao festival originalne glazbe. U glavnom koncertnom progra-

mu sudjeluju najugledniji europski i umjetnici svjetskog glasa, a glavni program se tradicijski realizira u Velikoj dvorani SNP-a. Festival je iz godine u godinu rastao, a u glavnom dijelu programa sudjelovali su sve značajniji i poznatiji jazz umjetnici i ansamblu.

Zabranjeno pušenje u Novom Sadu

Bend Zabranjeno pušenje nakon više od dvije i pol godine ponovo nastupa u Novom Sadu 3. prosinca, u SKCNS Fabrici, s početkom u 21 sat.

Pored svojih najvećih hitova, bend će premijerno novosadskoj publici predstaviti i svoj novi studijski album *Karamba!*. Pored sarajevskih velikana, nastupit će i dva mlada novosadska benda, pobjednici natječaja za mlade autorske bendove s ljetnog izdanja Blokstock festivala – Neon i Prljava frekvencija.

Ulaznice po cijeni od 1.200 dinara su dostupne putem *Gigstix* prodajne mreže.

PREPORUKA

Šumski – Kolobari

Album *Kolobari* nastavak je povratničke priče kultne zagrebačke kraut-psihopop grupe Šumski. Bend je osnovan 1991. godine i tijekom godina sviranja i objavljivanja albuma (prije ovoga izdali su pet) Šumski su učvrstili svoju poziciju kao jedan od najzanimljivijih i najoriginalnijih bendova zagrebačke scene 90-ih. U njihovoj muzici pronaći ćete i tragove new wavea (logično kada među njima ima članova Haustora), elektronike, avangardnog popa, psihodelije, world musica... Na *Kolobari* se nalazi 9 novih pjesama, a nakon otvarajuće catchy instrumentalne kompozicije, rjeđaju se *Vinodol*, *Sestra*, *Samo stvari* te i prije nego što primijeti, pažljivi slušatelj je već duboko uvučen u ovaj šumski svijet. Ono što je također zanimljivo je i to da je ovaj album financiran od fanova preko crowdfunding kampanje, a album je izašao pored digitalnog formata na vinilu i CD-u i objavili su ga čak četiri izdavača iz tri zemlje. *Kolobari* se može preslušati u cijelosti na streaming platformama kao i na njihovoj bandcamp stranici.

I. Benčik

CLAZBA

Karta za raj

Dobitnici *Oscara* **George Clooney** i **Julia Roberts** ponovno se udružuju na velikom ekranu kao bivši partneri koji se nalaze na zajedničkoj misiji da spriječe svoju zaljubljenju kćer napraviti istu pogrešku koju su i oni sami nekada napravili – da se vjenča. Radnja filma smještena je na Bali, gdje je njihova kći Lily (**Kaitlyn Dever**), inače svježe diplomirana pravica, doputovala na odmor sa svojom drugaricom Vren (**Billie Lourd**) i zaljubila se u Gedeu (**Maxime Bouttier**).

Iako film na prvu loptu izgleda i zvuči kao klasičan kliše – film nije loša romantična komedija iz više razloga. Kao prvi, moramo priznati da su glavni glumci pun pogodak i da bi skoro bilo kakav film s njima bio dobar. Kao drugi, scenografija u filmu je prelijepa i čarobna, mislim da ne postoji gledatelj koji poslije filma nije poželio barem posjetiti Bali. Kao treće, i pored klasičnih scena romantične komedije – ima i onih dobrih, duhovitih ili pomalo ozbiljnijih iz kojih se može ponešto i naučiti. S mojim mišljenjem se slaže i jedna recenzentkinja čiji komentar izdvajam u nastavku: »Ovaj film jest i komercijalno i umjetnički sasvim solidan. Što bi se reklo 'od 7 do 107'. Čak i onima koji mrze romantične komedije svidjet će se zbog neopterećenosti romantikom i srceparajućim izlivima emocija«.

K. Ivković Ivandekić

FILM

Plivač

Po mnogim kritičarima jedan od najtalentiranijih hrvatskih autora u svom romanu *Plivač* progovara o nimalo jednostavnoj temi – domovinski rat devedestih godina dan iz perspektive mladog čovjeka koji proživljava osobne i kolektivne nedaće. Glavni junak romana prezire oružje, sukob, ideju rata i pomisao da netko tko je do jučer bio u zajednici, tko je do jučer bio u metaforičnom i doslovnom smislu susjed, sada postaje neprijatelj. Roman počinje u ljeto 1991. kada je već očito da će rata biti. Sve se mijenja kada Andrej dobije poziv za mobilizaciju i tada je suočen s mogućnosti da će izgubiti svijet kakav je do tada znao, prijatelje, novostečenu ljubav, a možda čak domovinu i vlastiti život. Dodatnu kompleksnost njegovom liku dodaje odsustvo ambicije i njegova nemotiviranost da napravi bilo kakav značajan korak unaprijed. Prtenjača daje prikaz rata kroz perspektivu naivnog mladića, uplašenog od rata ali i života općenito, no ipak dovoljno sigurnog u svoje uvjerenje da je sukob besmislen, zbog čega čitatelj završava roman dojmom kako bi svijet vjerojatno bio bolje mjesto da je više ljudi kao Andrej.

A. I. Darabašić

KNJIGA

POZIVAMO VAS NA DESETI HOLLYWIN

na predstavu o životu

SV. TARZICIJA

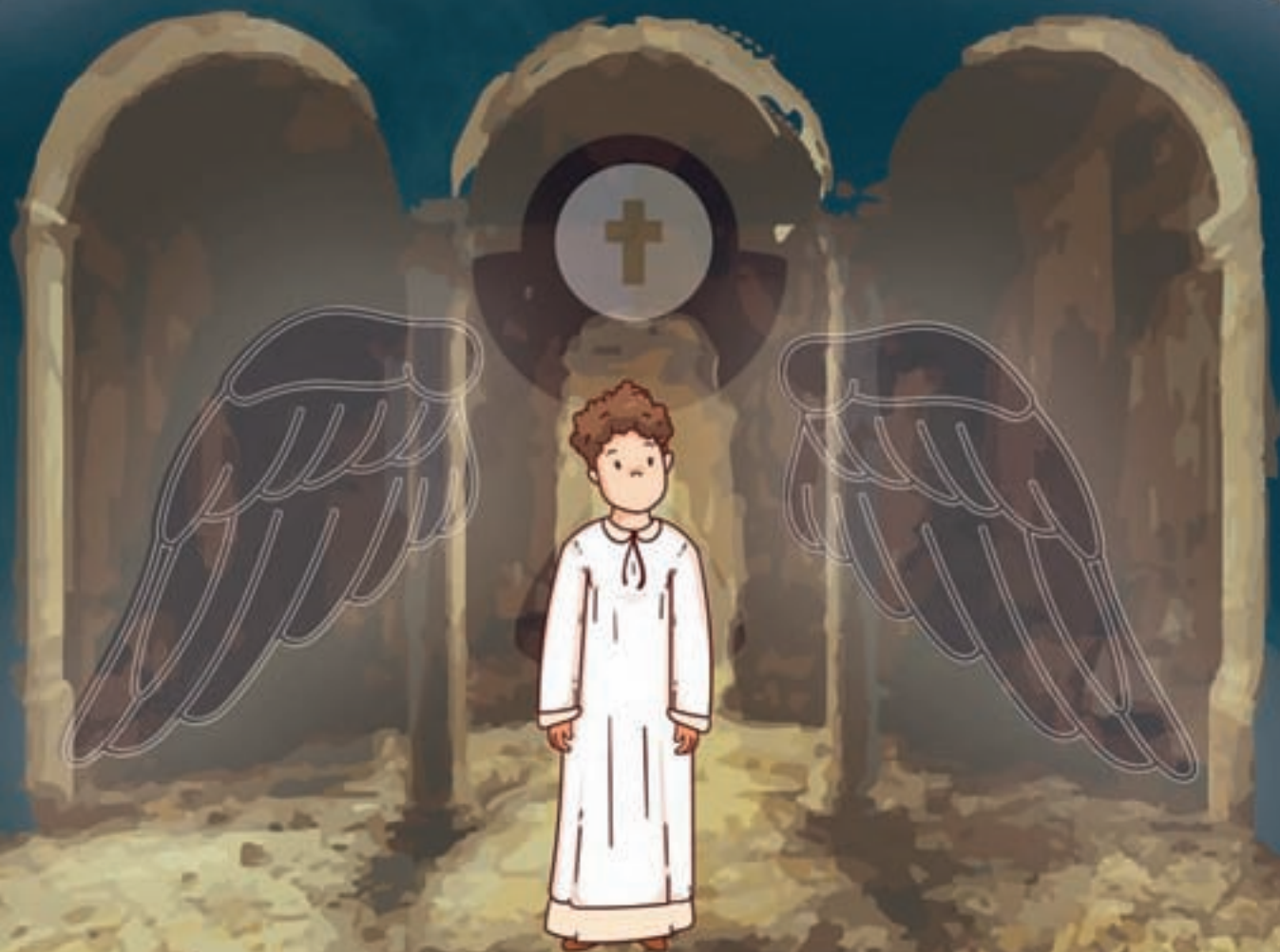
zaštitnika ministranata, mladih

i čuvara Presvetog Sakramenta

ponedjeljak, 31. 10. 2022.

20 sati HKC „Bunjevačko kolo“

NA ANĐEOSKOJ STRAŽI

ULAZ SLOBODAN

Prikupljanje dobrotvornih priloga za misije